

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Αθήνα, 13.5.2020
Αρ. πρωτ.: 443 223 /2020

**Αριθμός Γνωμοδότησης 54/2020
(Ατομική)**

Αριθ.πρωτ.ερωτήματος: Το υπ'αριθ. πρωτ. 32194/13.5.2020 έγγραφο του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, με το οποίο διαβιβάστηκε στο Δικαστικό Γραφείο το με αριθ. πρωτ. 11983/6.2.2020 έγγραφο του Διευθυντή του Τομέα Οδοντικής Τεχνολογίας.

Περίληψη Ερωτήματος: α) αν είναι νόμιμη κατά τη Συνέλευση του Τομέα της 21.1.2020 η τήρηση πρακτικών από τον Διευθυντή του και β) σε περίπτωση μη παρουσίας Γραμματέα κατά τη Συνέλευση του Τομέα ποιος νομιμοποιείται να τηρεί και να γράφει τα πρακτικά.

.../....

Ιστορικό

1.Από το υπ'αριθ. πρωτ. 11983/6.2.2020 έγγραφο του Διευθυντή του Τομέα Οδοντικής Τεχνολογίας, του Τμήματος Βιοϊατρικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, το οποίο διαβιβάστηκε στο Δικαστικό Γραφείο με το με αριθ. πρωτ. 32194/13.5.2020 έγγραφο του Πρύτανη, προκύπτει ότι, κατά τη Συνέλευση του Τομέα της 22.1.2020, τα πρακτικά τηρήθηκαν από το Διευθυντή του Τομέα, μετά από προφορική ενημέρωση της Αντιπρυτάνεως Διοικητικών Υποθέσεων, ότι λόγω έλλειψης προσωπικού, δεν δύναται να διατίθεται γραμματέας στις Συνελεύσεις των Τομέων για τη τήρηση πρακτικών. Ενόψει αυτού τίθεται ο προβληματισμός, εάν είναι σύμφωνη με το Διοικητικό Δίκαιο και τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας η τήρηση πρακτικών

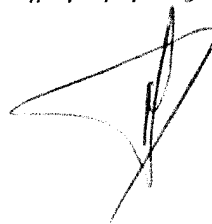
από τον Διευθυντή του Τομέα και σε περίπτωση μη παρουσίας Γραμματέα ποιος νομιμοποιείται να τηρεί και να γράφει τα πρακτικά.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στα άρθρα 26 και 27 του ν.4587/2017 ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 26: Γενική Συνέλευση Τομέα. 1. Η Γενική Συνέλευση απαρτίζεται από: α) Τον Διευθυντή του Τομέα β) Τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τομέα. γ) Τους εκπροσώπους των φοιτητών σε ποσοστό... δ) Τρεις (3) εκπροσώπους, έναν (1) ανά κατηγορία από τα μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τομέα, ... Η Γενική Συνέλευση του Τομέα συγκροτείται και λειτουργεί νόμιμα, έστω και αν οι εκπρόσωποι των περιπτώσεων γ' και δ' δεν έχουν εκλεγεί. 2. Η Γενική Συνέλευση του Τομέα έχει τις εξής αρμοδιότητες και όσες άλλες προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του Οργανισμού, του Εσωτερικού Κανονισμού, καθώς και τις λοιπές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας: α) συντονίζει το έργο του Τομέα στο πλαίσιο των αποφάσεων της Συνέλευσης του Τμήματος, β) εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών, γ) κατανέμει τα κονδύλια του Τομέα στις διάφορες διδακτικές και ερευνητικές δραστηριότητες, δ) εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος την κατανομή του διδακτικού έργου στους διδάσκοντες, ε) εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος τα διανεμητέα συγγράμματα για κάθε μάθημα του προγράμματος σπουδών.

Άρθρο 27: Διευθυντής Τομέα. 1.....2.....3... 4. Ο Διευθυντής Τομέα έχει τις εξής αρμοδιότητες και όσες άλλες προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του Οργανισμού, του Εσωτερικού Κανονισμού, καθώς και τις λοιπές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας: α) συγκαλεί τη Γενική Συνέλευση του Τομέα και καταρτίζει την ημερήσια διάταξή της, β) προεδρεύει των εργασιών της Γενικής Συνέλευσης του Τομέα και εισηγείται τα θέματα για τα οποία δεν έχει ορίσει ως εισηγητή άλλο μέλος της Γενικής Συνέλευσης του Τομέα, γ) μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης του Τομέα, δ) συγκροτεί επιτροπές για τη μελέτη ή διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων της αρμοδιότητας του Τομέα. 5. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος, ο Διευθυντής Τομέα αναπληρώνεται από το αρχαιότερο μέλος Δ.Ε.Π. του Τομέα. Επί ίδιας ημερομηνίας πράξεων

διορισμού στην οικεία βαθμίδα, διενεργείται κλήρωση ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης του Τομέα.».

3. Στα άρθρα 14, 15 του ν.2690/1999, με τον οποίο κυρώθηκε ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας ορίζονται τα ακόλουθα :

« Άρθρο 14: Σύνθεση - Συνεδριάσεις – Λειτουργία. 1. Το συλλογικό όργανο συνεδριάζει νομίμως όταν στη σύνθεσή του μετέχουν, ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη, περισσότερα από τα μισά των διορισμένων τακτικών μελών (απαρτία) ...2...3...4...5...6...7...8...9...10...11...12...13....

Άρθρο 15: Αποφάσεις. 1... 2.... 3.... 4. Για τις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου συντάσσεται πρακτικό, στο οποίο μνημονεύονται, ιδίως, τα ονόματα και η ιδιότητα των παριστάμενων μελών, ο τόπος και ο χρόνος της συνεδρίασης, τα θέματα που συζητήθηκαν με συνοπτική αλλά περιεκτική Αναφορά στο περιεχόμενό τους, η μορφή και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας και οι αποφάσεις που λήφθηκαν. 5. Στο πρακτικό καταχωρίζονται οι γνώμες των μελών που μειοψήφησαν, σε περίπτωση δε φανερής ψηφοφορίας και τα ονόματα τούτων. 6. Αν πρόκειται για συνεδρίαση οργάνου προς διατύπωση απλής γνώμης, στο οικείο πρακτικό καταχωρίζονται υποχρεωτικώς όλες οι επί μέρους γνώμες που διατυπώθηκαν και τέθηκαν σε ψηφοφορία. 7. Το πρακτικό συντάσσεται από το γραμματέα και επικυρώνεται από τον πρόεδρο. 8. Η υπογραφή του προέδρου ή του αναπληρωτή του αρκεί για τη νόμιμη υπόσταση κάθε πράξης του συλλογικού οργάνου».

Ερμηνεία και Εφαρμογή διατάξεων

4. Από τις διατάξεις του Κ.Δ.Δ., που ρυθμίζουν τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων της Διοίκησης και οι οποίες εφαρμόζονται και στα συλλογικά όργανα των ΑΕΙ, εφόσον δεν ρυθμίζονται διαφορετικά από τις κατ' ιδίαν διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία τους (ΣΤΕ 2482/2002), προκύπτει ότι ο ρόλος και η συμμετοχή του Γραμματέα σ' αυτά είναι βοηθητικός και συνίσταται στη παροχή βοήθειας στον Πρόεδρο για την προπαρασκευή των συνεδριάσεων του συλλογικού οργάνου, μεριμνά κατ' εντολή του για τη κλήτευση των μελών και τηρεί τα πρακτικά των συνεδριάσεων. (Δ. Κόρσος Διοικ. Δίκαιο Γεν. Μέρος 4^η έκδοση, 2013, παρ.91 σελ.395 επ.). Περαιτέρω γίνεται δεκτό ότι η τήρηση πρακτικών από το συλλογικό όργανο είναι ενδεδειγμένη, και εάν ο νόμος δεν την απαιτεί ρητά, προκειμένου κατά τρόπο επίσημο να διαπιστούται τι έλαβε

χώρα κατά την παραγωγή της διοικητικής πράξης, ώστε να μπορεί να χρησιμεύσει στην ανεύρεση της αιτιολογίας της και της νομικής της βάσης (Γνωμ.ΝΣΚ 328/2004). Εξ αυτού του λόγου η παρουσία Γραμματέα πρέπει να είναι συνεχής προκειμένου να ασκήσει την αρμοδιότητά του που συνίσταται στην σύνταξη πρακτικού που επικυρώνεται από τον Πρόεδρο (Α.Τάχος, Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, 4^η έκδοση, 2009, σελ. 566 επ.). Ωστόσο ο Γραμματέας δεν είναι μέλος του συλλογικού οργάνου και δεν συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων, αφού δεν έχει ψήφο και δεν έχει δικαίωμα να εκφράσει τη γνώμη του. Εξ αυτού του λόγου γίνεται επίσης δεκτό από τη νομολογία ότι τυχόν πλημμέλειες της πράξης διορισμού γραμματέα ή απουσία αυτού από τις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου δεν επηρεάζει τη νόμιμη σύνθεση του τελευταίου (ΣτΕ 2455/2016, 3355/2015, 3136/2004, 980/2007, 3418/1998, 2893/1987, Γνωμ.ΝΣΚ 368/2008). Γίνεται ακόμη δεκτό ότι το συλλογικό όργανο νομίμως συνεδριάζει εν απουσία του ορισθέντος γραμματέως, η δε απόφασή του που υπογράφεται από το Πρόεδρο ή τον αναπληρωτή του δεν καθίσταται εξ αυτού του λόγου μη νόμιμη ενώ η μη τήρηση πρακτικών δεν συνεπάγεται ακυρότητα της διοικητικής πράξης, η οποία καθ'εαυτήν κρινόμενη είναι νόμιμη (Γνωμ.ΝΣΚ 328/2004).

5.Περαιτέρω από την με αριθ.6478/2018 απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής (ΦΕΚ Β'3122/2018), που αναφέρεται στη προσωρινή δομή των διοικητικών υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δεν προβλέπεται γραμματειακή υποστήριξη για τους Τομείς, σε αντίθεση με τα Τμήματα και την Κοσμητεία¹, ενώ στη λοιπή νομοθεσία που ισχύει σήμερα για τα ΑΕΙ δεν υφίστανται διατάξεις που να ορίζουν διαφορετικά σε σχέση με τις διατάξεις του

¹ Στο άρθρο 11 της ως άνω απόφασης ορίζεται ότι : 1. Αντικείμενο της Διεύθυνσης Υποστήριξης Σπουδών είναι η διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου των Σχολών και των Τμημάτων του Πανεπιστημίου, για την υλοποίηση του οποίου προγραμματίζει, συντονίζει και επιβλέπει τα κατωτέρω υπαγόμενα σε αυτήν τμήματα, κάθε ένα από τα οποία διαχειρίζεται θέματα συγκεκριμένου κύκλου σπουδών. 1α. Αρμοδιότητες Γραμματειών Κοσμητειών (5). Οι Γραμματείες των πέντε (5) Κοσμητειών του Ιδρύματος αντιστοιχούν από άποψη διοικητικής ιεραρχίας σε Τμήματα και λειτουργούν υπό την εποπτεία της Διεύθυνσης Υποστήριξης Σπουδών του Ιδρύματος. Η Γραμματεία κάθε Κοσμητείας είναι αρμόδια για τη διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη στο εν γένει έργο της Σχολής. Στις αρμοδιότητες της περιλαμβάνονται ιδίως: • Η διεξαγωγή της αλληλογραφίας, η τήρηση πρωτοκόλλου και αρχείου, η επεξεργασία των προτάσεων των τμημάτων, η μέριμνα για τη σύγκληση της Κοσμητείας και της Γενικής Συνέλευσης της Σχολής, καθώς η τήρηση των πρακτικών των συνεδριάσεων αυτών και η εκτέλεση των αποφάσεων αυτών. 1β. Αρμοδιότητες Γραμματειών Ακαδημαϊκών Τμημάτων (είκοσι έξι-26). Σε κάθε Τμήμα των Σχολών του Π.Α.Δ.Α. λειτουργεί Γραμματεία, που από άποψη διοικητικής ιεραρχίας αντιστοιχεί σε Τμήμα, υπαγόμενο στην Διεύθυνση Υποστήριξης Σπουδών. Η Γραμματεία κάθε Τμήματος είναι υπεύθυνη για τη διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του Τμήματος. Στις αρμοδιότητες της υπάγονται ιδίως: • Η γραμματειακή υποστήριξη των συλλογικών οργάνων του τμήματος. • Όλα τα θέματα που έχουν σχέση με τη διεξαγωγή της αλληλογραφίας, την τήρηση πρωτοκόλλου και αρχείου του Τμήματος, την τήρηση των πρακτικών των συνεδριάσεων των συλλογικών οργάνων του Τμήματος, την εκτέλεση των αποφάσεων τους, την κατάρτιση και τήρηση των μητρώων και των ατομικών φακέλων των φοιτητών, την παρακολούθηση της φοιτητικής τους κατάστασης (καταχώριση βαθμολογικών κ.λπ), τη χορήγηση βεβαιώσεων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων σπουδών στους φοιτητές, θέματα που αφορούν φοιτητικά δάνεια, υποτροφίες κ.λπ.

Κ.Δ.Δ., για τη θέση του Γραμματέα στη συγκρότηση και λειτουργία των συλλογικών τους οργάνων.

6. Κατ' ακολουθία, εφόσον δεν προβλέπεται γραμματειακή υποστήριξη των Τομέων των Τμημάτων από την ως άνω απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής και δεν καθίσταται ευχερής η διάθεση γραμματέα για την γραμματειακή υποστήριξη της Συνέλευσης του Τομέα, η απουσία Γραμματέα στη Συνέλευση του Τομέα της 21.2.2020 και η τήρηση των πρακτικών από τον Διευθυντή του Τομέα, ως Πρόεδρο της Συνέλευσης, δεν επιδρά στην νομιμότητα της πράξης του, δεδομένου ότι αρκεί η υπογραφή των πρακτικών από τον Πρόεδρο της Συνέλευσης, ώστε να έχει νόμιμη υπόσταση η πράξη του Τομέα (ΣτΕ 3136/2004, όπου κρίθηκε ότι η συνεδρίαση εκλεκτορικού απουσία του ορισθέντος Γραμματέα και η τήρηση πρακτικών καθ' υπαγόρευση του Προέδρου σε φοιτήτρια δεν επηρεάζει τη νομιμότητα της σύνθεσης του εκλεκτορικού). Περαιτέρω, όμως, επειδή η τήρηση πρακτικών κατά τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων είναι επιβεβλημένη και η τήρησή τους από διακεκριμένο όργανο, τον Γραμματέα, αποβλέπει στην εύρυθμη λειτουργία του οργάνου, κρίνεται επιβεβλημένο με απόφαση της Συνέλευσης του Τομέα να αναθέτονται χρέη γραμματέα σε κάποιο από τα μέλη της, το οποίο μαζί με τον Πρόεδρο θα φέρει την ευθύνη της τήρησης πρακτικών (Γνωμ.ΝΣΚ 368/2008, με την οποία κρίθηκε ότι νομίμως ανατέθηκαν χρέη γραμματέα στο νεότερο μέλος της Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής, λόγω απουσίας του ορισθέντος Γραμματέα).

Απάντηση

7. Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, έχω την γνώμη ότι, στα υποβληθέντα ερωτήματα προσήκουν οι ακόλουθες απαντήσεις: α) η απουσία Γραμματέα κατά τη Συνέλευση του την 21.2.2020 και η τήρηση πρακτικών από τον Διευθυντή του Τομέα ως Πρόεδρο της Συνέλευσης δεν επιδρά στην νομιμότητα των αποφάσεών του συλλογικού οργάνου, β) περαιτέρω όμως, επειδή οι αρχές που διέπουν τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων προβλέπουν την συμμετοχή Γραμματέα σ' αυτά για τη τήρηση των πρακτικών, με απόφαση της η Συνέλευση του Τομέα θα πρέπει να αναθέτει χρέη

Γραμματέα σε κάποιον από τα μέλη της, το οποίο και θα φέρει μαζί με τον Πρόεδρο την ευθύνη για τη τήρηση πρακτικών.

